

Prof. Dr. Josef Opatrný
Středisko iberoamerických studií
FF UK, Praha

Posudek vedoucího diplomové práce

Izabela Filipović, *Otázka identity a problémy akulturácie chorvátskych emigrantov v štátoch Južného rohu*, str. 99 rkp+přílohy

Izabela Filipović si vybrala jako téma svojí diplomové práce problematiku chorvatské emigrace do dvou zemí Latinské Ameriky, Argentiny a Chile. Práci sice inzeruje v názvu jako text, v němž se bude zabývat emigrací v celém Jižním rohu, Uruguay a Paraguay, tedy další země náležející do Jižního rohu se však v textu objevují pouze marginálně. Důvod je pochopitelný, ve srovnání s Chile a Argentinou vyhledávalo nový domov v těchto zemích jen minimum Chorvatů. Jak už přitom z názvu práce vyplývá, chtěla se diplomantka zaměřit zejména na otázku identity chorvatských přistěhovalců v inkriminovaných zemích, což ovšem vyžadovalo komplexnější pohled, tedy alespoň registraci počtu chorvatských emigrantů v regionu, jejich sociální statut a distribuci ve společnosti či organizovanost jejich komunit. Zároveň musela nabídnout rámcový obraz země, z níž vystěhovalci přicházeli a hlavní rysy států, kde se usazovali. Tady v obou případech uspěla a představila v hutné zkratce vývoj v Chile, Argentině a Chorvatsku v 19. a první polovině dvacátého století.

V dalších kapitolách sledovala migrační proudy, přičemž kladla důraz na období masové migrace a poté se snažila postihnout rozdíly mezi komunitami Chorvatů v Argentině a Chile. Třebaže jinak pracovala zejména se sekundární literaturou, při popisu života chorvatských emigrantů v obou zemích vycházela z archivního materiálu, který prostudovala během svého pobytu Chorvatském národním archivu. Obojí přístup uplatňuje v kapitole o nejúspěšnějších imigrantech chorvatského původu, která souvisí s jejím tématem spíše nepřímo, o vlivu úspěšných emigrantů na identitu komunity se dá jen spekulovat a spekulace by bylo těžké ověřit. Mimořádný úspěch bratrů Mihanovičových zcela bezpečně posilovalo sebevědomí chorvatských emigrantů, ale zůstává otázkou, zda zvýšené sebevědomí přispívalo k rychlejší inkorporaci do většinové společnosti či naopak k posilování vědomí výlučnosti a pevnější vazbě na kořeny a tradice uchovávané v kolektivní paměti první generace přistěhovalců.

V prezentaci slavnějšího z obou bratrů a skutečně jednoho z nejúspěšnějších emigrantů, nejen chorvatského původu, v Argentině konce devatenáctého století a prvních desetiletí století dvacátého Nikoly Mihanoviče se diplomantka vystavuje nebezpečí oprávněné kritiky. Už Mihanovičovi současníci zmiňovali dvě tváře jeho aktivit. Na jedné straně pomohl tisícům chorvatských přistěhovalců, jimž poskytl zaměstnání na svých lodích a zajistil jim a jejich rodinným příslušníkům alespoň minimální podmínky k životu v nové vlasti. Už doboví kritikové ovšem poukazovali na nízké mzdy, které Mihanovičova společnost platila nejen Chorvatům, ale všem svým zaměstnancům. Tyto dva pohledy na Mihanoviče a jeho ekonomické aktivity se objevují i v moderní literatuře, Filipović je registruje, aniž by k nim zaujala jakékoli stanovisko. Jinak si počíná v případě Juana Ivana Benigara, kde ani současníci, ani pozdější autoři o aktivitách protagonisty nepochybovali.

V poslední kapitole, kde pátrá po projevech chorvatské identity v Argentině a Chile se opírá o rozsáhlý soubor svědectví emigrantů, kteří prezentují jak svoje vzpomínky na Chorvatsko, tak svoje zkušenosti z nové vlasti. Ve střízlivě formulovaných závěrech pak konstatuje, že se chorvatská minorita téměř rozplynula ve většinové společnosti především tam, kde žili vystěhovalci izolovaně ve venkovském prostředí. V případě vytváření větších „kolonií“ byla situace původně odlišná, mladší generace však stejně většinou nemluví chorvatsky a pokud si jazyk a kulturu chce osvojit, činí tak přímo v Chorvatsku. I tak se však hlásí ke svému chorvatskému původu a nejagilnější jednotlivci vstupují do klubů a spolků tento původ připomínající (str.89).

Lehce nekonvenční přístup zvolila diplomatka pro práci s poznámkovým aparátem, odkazy se však dají i tak bez problémů ověřit a zvolený způsob tedy lze tolerovat.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobrá.

Ve Skryjích, 14. srpna 2020.

Prof. Dr. Josef Opatrný